

İç Göçlerin Kentlerin Siyasal Eğilimlerinin Değişimine Etkileri: Bursa Örneği¹

The Effects of Internal Migration on the Change of Political Tendencies of Cities: The Case of Bursa

Selin Bahçalı² , Selver Özözen Kahraman³

öz

Kentsel mekânlar üzerinde çeşitli etkilere sahip olan iç göçler, siyasal davranış kalıplarını da etkilemektedir. Hedef mekândaki göçün hacmi, yeni kentlilerin sosyo-ekonomik yapı ve kimliklere göre kümelenmeleri kentlerin geleneksel seçmen davranışlarını değiştirebilmektedir. Bu da mekânın kentsel alanlarda siyasal kutuplaşmalarını arttırır. Yoğun göç alan kentlerde bu durumun etkisi daha yüksektir. Nüfusunun yarısına yakını diğer illerden gelen göçmenlerin oluşturduğu Bursa kenti, iç göç ve seçim ilişkisini en iyi yansıtabilecek mekânlardan birisidir. Bu makalede Bursa'nın aldığı iç göçlerin genel seçimler üzerindeki etkisine odaklanılmıştır. Yüksek Seçim Kurulu'nun 2002-2015 Kasım arasındaki beş genel seçim sonucu kullanılarak, Bursa metropoliten alanı içerisinde yoğun göç almış 33 mahallenin siyasal deseni ortaya konulmuş ve köken bölgeyle seçmen davranışı arasındaki ilişkiellik Çok Boyutlu Ölçekleme (MDS) analiziyle incelenmiştir. Bulgulara göre, Bursa'da köken bölgeyle birleşmiş etnik ve inanç kimliklerine göre kümelenmenin daha yüksek olduğu mahallelerde hemşehri kümelerinin siyasi paterni önemli düzeyde etkilediği belirlenmiştir. Kaynak bölgenin hâkim seçmen davranışı hedef bölgede güçlü kümeleme gösteren mahallelerde devam ettirildiği gözlenmiştir. Bu bağlamda incelenen mahallelerdeki göçmenlerin önemli bir kısmının oy verme davranışının sosyo-psikolojik temelli olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bursa, Çok boyutlu ölçekleme analizi, İç göç, Seçim coğrafyası, Seçmen davranışı

ABSTRACT

Internal migration, which has various effects on urban spaces, also influences political behavior patterns. The number of migrants in a target area and how they cluster based on their socioeconomic structure and identity can alter traditional voting patterns of cities. This increases the political polarization of space in urban areas. The impact of this situation is higher in cities with high migration rates. The city of Bursa, where nearly half of the population is made up of migrants from other provinces, is one of the places that can best reflect relationship of internal migration and elections. This article focuses on the impact of internal migration in Bursa on the general elections. Using data from five elections between 2002 and 2015, it analyzes the voting patterns in 33 high-migration neighborhoods. The study employs Multidimensional Scaling (MDS) to explore the correlation between a migrant's region of origin and their voting behavior. The findings indicate that in Bursa, neighborhoods with higher clustering based on combined factors of region of origin, ethnicity, and religious identity exhibit a significant influence of co-migrant clusters on the political pattern. It has been observed that the dominant voter behavior of the region of origin persists in neighborhoods showing significant clustering in the target region. In this context, it can be argued that the voting behavior of a significant portion of the migrants in the examined neighborhoods is based on socio-psychological factors.

Keywords: Bursa, Multidimensional scaling method, Internal migration, Electoral geography, Voter behavior

¹ Bu makale, 12-14 Ekim 2022 tarihinde Ankara'da düzenlenen TÜCAUM 2022 Uluslararası Coğrafya Sempozyumunda sunulan tebliğin genişletilmiş halinden oluşmakta olup, "İç Göç ve Siyasal Eğilimler Arasındaki İlişkilerin Araştırılması: Bursa İli Örneği" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Corresponding Author: (Dr.), selinbahcali@gmail.com, 0000-0003-1673-0553

³ (Prof. Dr.) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, sozozen@comu.edu.tr, 0000-0001-6024-0792

GİRİŞ:

Bir davranış ve görüş bildirme aracı olan ve mekândan bağımsız düşünülemeyen seçimler, mekânsal dinamiklerle yakından ilişkilidir. Coğrafya biliminin seçimlere yaklaşımını diğer bilimlerden ayıran en önemli nokta da burasıdır. Nitekim toplumdaki mekânsal ve zamansal değişimlerin seçimlere etkisi ve bölgelerin ortaya çıkış sebepleri, seçimin coğrafya ile ilişkisinin açık delilleridir (Özözen Kahraman, 2007, s. xvi). Konunun doğası gereği değerlendirme yaparken aynı anda yerel ve toplumsal koşullar, etnik yapı, gelir düzeyi, sosyal değerler gibi birçok parametreyi dikkate almak gerekmektedir (Wing & Walker, 2010). Bu bağlamda çok sayıda parametreden etkilenen ve mekâna vurgunun yoğun olduğu seçim coğrafyasının temelinde, seçimlerin mekânsal dağılımı ve bu dağılımda etkili olan faktörler ile nüfusun siyasi eğilimlerinin benzerlik ve farklılıklarının neden ve sonuçlarıyla sistematik bir şekilde analiz edilmesi yer almaktadır (Shelley et al., 1990, s. 1-2).

Mekânın siyasi eğilimlerinin şekillenmesinde etkili bir faktör olan göçmenlerin kentlerde birikimli olarak artış göstermesi, önemli siyasal değişim ve dönüşümlere neden olmaktadır. Değişim ve dönüşümlerin yönü ve hızı; göçün hacmi, hemşehri ilişkilerinin yoğunluğu, göçmenin siyasal kültürüne olan bağlılığı ve hedef mekânın politik karakteri gibi birçok farklı özellikle de bağlantılıdır. Bu kapsamda yapılan çeşitli çalışmalar, göçün siyasi tercihlere etkisi hakkında önemli fikirler sunmaktadır. Nitekim bazı seçim araştırmaları göç etmenin göçmenlerin politik yönelimlerinde büyük değişiklikler yaratmadığını, hedef bölgede de kaynak bölgelerdeki siyasi eğilim izlerinin görüldüğünü belirtmektedir (Akarca & Başlevent, 2010; McDonald, 2011). Bu konuda ise ikamet edilen mekânın sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri etkili olabilmektedir. Öyle ki aynı kaynak bölgeden gelen göçmenlerin ağırlıklı olduğu mahallelerde etkileşimleri yüksek olan bireylerin seçmen tercihlerinin benzerliği de yüksek olmaktadır (Miller, 1977). Kişilerin ikamet yeri tercihleri doğrudan seçmen davranışlarıyla ilgili olmasa da sonuçları, benzer siyasi görüşe sahip bireylerin benzer alanlarda kümelenmesine neden olur (Cho et al., 2013). Bireyin yoğun olarak zaman geçirdiği mekânlarda iletişim halinde olduğu kişiler de bireyin sosyalizasyon sürecini önemli oranda şekillendirmektedir. Göçmenlerin köken bölgedeki seçmen davranışlarını yeni göç mekânlarında devam ettirmelerinin en önemli motivasyonlardan biri de hedef alanda yoğunlaşan hemşehri ilişkileridir.

Genel olarak bakıldığında Türkiye kentlerinde açıkça okunabilen sosyo-ekonomik ve kültürel ayrımlar bulunmaktadır. Bir kentten diğerine farklılık gösterebilmekle birlikte bu ayrışmada (bazı istisnalar dışında) en alt ile en üst statülü kesimlerin birbirine değmediği ve ayrışma kalıbının kalıcı hale geldiği görülmektedir (Ataç ve Işık, 2013a; Güvenç ve Işık, 1997). Gözlenen bu ayrımlar siyasi tercih desenini de etkilemektedir. Her partinin mekânda belirgin kümeler, gruplar oluşturduğu görülmektedir. Bu bağlamda Ataç ve Işık (2013a, s. 239) yaptığı genellemede üst statülü gruplarda CHP'ye, bazı kentlerde orta statüye sızmayı başarmakla birlikte ağırlıklı olarak alt statülü gruplarda AK Parti'ye, orta sınıfta MHP'ye ve kente göçle gelen alt statülü Kürt kökenli seçmenlerin de bölgesel Kürt partilerine yöneldiğini belirtmektedir. Bu ayrışma içerisinde Mersin ve Bursa gibi yoğun iç göç alan kentlerde, köken bölgeye göre oluşan kümelenmelerin yer yer mekânda keskin ekonomik ve siyasal ayrışmaları oluşturduğu görülmektedir (Ataç ve Işık, 2013a; 2013b). Bu noktada dikkati çeken kısım ise Bursa'nın yoğun göç alan illere göre farklılaşan seçim coğrafyası paternidir. Özellikle sanayileşmiş alanlarda kent büyüklüğü arttıkça işçi sınıfının da artışına paralel olarak siyasal eğilimlerde çeşitlenme ve sol kanatta yer alan partilere olan yönelim artmaktadır (Fenton, 1966; Çınar, 2007). Ancak Bursa'da işçi sınıfının yoğun olarak ikamet ettiği alanlarda bu savın doğrulanmadığı gözlenmektedir.-Avrupa'daki kentlerden farklı olarak Bursa'da sağ partilere olan yönelimin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada ülkenin en gelişmiş illerinden birisi olan Bursa'da kozmopolit bir işçi sınıfının oluşumunun yerini, kente yeni gelenlerin hedef mekândaki hemşehricilik ilişkisiyle yoğurulmuş sosyo-kültürel toplumlar almaktadır.

Bu bilgiler ışığında Miller'in (1977) hipotezinden de yola çıkarak önemli göç çekim merkezlerinden birisi olan Bursa'nın aldığı iç göçlerin kentnin siyasal yapısına etkilerinin araştırıldığı makalede, iç göç ve genel seçimler arasında ilişkiselliğin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Bursa'da yerleşmelerin kesintisiz olarak devam ettiği metropoliten alan içerisindeki beş ilçede bulunan (Osmanlı, Nilüfer, Yıldırım, Kestel, Gürsu) ve yoğun iç göç aldığı belirlenen 33 mahallede beş genel seçimin (2002,2007, 2011, 2015 Haziran ve 2015 Kasım) verileri kullanılarak Çok Boyutlu Ölçekleme (MDS) analiziyle mahallelerin seçim paterni belirlenmiş ve köken bölge ile seçmen davranışı arasındaki ilişkisellik incelenmiştir. Makalede ilişkiselliğin boyut ve yapısını anlayabilmek için öncelikle Bursa geneli ve metropoliten alanda yer alan beş ilçenin iç göç ve seçim deseni hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. Bu bağlamda genel bir çerçeve çizildikten sonra seçilen mahallelerin seçmen eğilimleri ve iç göçler arasındaki ilişkisellik incelenmiştir. Yeni kentlilerin seçmen davranışlarında köken bölgeye dayalı mekânsal kümelenmelerin ve yoğun hemşehri ilişkilerinin önemli bir etkiye sahip olup olmadığının ortaya konulması amacıyla çalışma teorik olarak *Sosyo-Psikolojik Seçmen Davranışı Modeli* çerçevesinde değerlendirilerek hemşehricilik ilişkisiyle yoğunlaşmış mekânsal ilişki ölçülmeye çalışılmıştır. Böylece yeni kentlilerin ağırlıklı sosyo-ekonomik ve kültürel kümelenmelerinin kesiştiği noktada seçmen tercihlerinin ne yönde şekillendiği sorusuna da cevap aranmıştır.

1. Yaklaşım, Veri ve Yöntem

Seçmen davranışının şekillenmesinde; mekânın yanı sıra bireyin sosyalizasyon sürecinde edindiği siyasal bilgi, tutum, tecrübe ve ideolojik yönelimler, ait olduğu sosyo-ekonomik statü ve toplumsal kimlik, sık iletişim kurduğu sosyal çevre ve aile faktörlerinin de etkisi bulunmaktadır. Literatürde bu faktörler *Sosyo-Psikolojik*, *Sosyolojik* ve *Rasyonel Model* olarak üç başlık altında incelenmektedir. Birey temelli olan sosyolojik-psikolojik modelin aksine sosyolojik model grup esaslı, rasyonel model ise ekonomi önceliklidir.

Sosyo-psikolojik modele göre bireyin seçmen tercihleri, bir partiye karşı duyduğu sevgi ve bağlılığa dayanmaktadır. Seçmen; yakınlık duyduğu partiyi benimseyen, bu partiyi sürekli destekleme eğiliminde olan, kendisini yakınlık duyduğu partiyle özdeşleştiren ve tanımlayan birey olarak değerlendirilir (Heywood, 2007, s. 350). Ayrıca bireysel düzeyde edinilen bulgular; bireyin sosyalizasyon sürecinde edindiği siyasal bilgi, tutum, davranış, değerler sistemleri ve tecrübelerinin yanı sıra çevre ve aile faktörlerinin de ideolojik eğilimleri ve parti tercihlerini etkileme oranının yüksek olduğunu göstermektedir (Akgün, 2000, s. 78). Ailenin yanı sıra, dinsel ve sosyal sınıflar ile komşu ve hemşehri gibi grupların da bireyin oy verme kararında etkisi bulunur. Dolayısıyla oy verme davranışının grup temelli bir deneyim olduğuna odaklanan sosyolojik modele göre; kişiler bağlı oldukları toplumsal-mekânsal kimlikleri kullandıkları oylarla siyasal tercihlerine yansıtılmaktadır.

Köken bölgeye dayalı kümelenmelerin olduğu mekânlarda bireyler genellikle benzer sosyal ve sınıfsal kimliklere sahip kişilerle yüksek etkileşim içerisinde olmaktadır. Birey etkin iletişim halinde olduğu kişiler ve edindiği bilgi, tutum ile tecrübeler yardımıyla siyasal konular hakkında fikir sahibi olmaya başlar ve bu durum bireyin bir partiye yaklaşmasını sağlayabilir ya da seçmen ait olduğu gruptaki hâkim eğilim çerçevesinde oy verebilir. Grup eğilimlerinin de uzun vadede parti bağlılığına dönüşme olasılıkları yüksektir. Göçmen yoğun mekânlarda, bu etkinin seçmen davranışını önemli oranda şekillendirdiği düşünülmektedir. Ayrıca seçmenin sahip olduğu sosyal ve sınıfsal kimliklerine gizlenmiş, iktidar olanaklarını paylaşma arzusundan doğan gizli bir pragmatizmin de etkili olduğu öngörülmektedir. Nitekim köken bölgeye dayalı kümelenmelerin yoğun olduğu mekânlarda ikamet eden seçmen ağırlıklı olarak alt-orta statülü kişilerden oluşur. Bu noktada bireyin yaşam koşulları ile iktidardan beklentileri arasında doğrusal bir ilişki kurulmaktadır.

Belirtilen yaklaşım çerçevesinde çalışmanın araştırma sorusunun analizi aşamasında kullanılan veriler, Yüksek Seçim Kurulu'ndan (YSK) elde edilen 2002-2007-2011-2015 Haziran-2015 Kasım seçimlerini kapsamaktadır. 2002 seçimleri ve sonrasında meclise giren partilerin devamlılığının olması nedeniyle araştırma; beş genel seçimde AK Parti, CHP, MHP, bağımsız adaylar, DEHAP ve HDP'nin Bursa'daki seçim sonuçları üzerinden kurgulanmıştır. Partilerin 2002'den 2015'e kadar olan süreçlerini bütüncül bir bakışla değerlendirebilmek adına, partilerin oyları 2002'den itibaren değerlendirilmiştir. 2015 genel seçimleri sonrasında ise partilerin ittifaklar kurarak seçimlere katılması nedeniyle 2015 sonrası seçimler çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışma kapsamında öncelikle seçilmiş mahallelerin de yer aldığı Bursa'nın kompakt metropoliten alanı içerisinde bulunan beş ilçenin seçim deseni ortaya konulmuş, ardından belirtilen dönem çerçevesinde 33 mahallenin seçim sonuçlarından faydalanılarak analiz yapılmıştır.

Çalışmada iç göçler ve genel seçimler arasındaki ilişkiselliğin incelendiği bölümde TÜİK'in 2015 yılı ilçe düzeyindeki iç göç verilerinden, 2015 yılı mahalle düzeyindeki eğitim ve yaş verileri ile ekonomik gösterge olarak Gelir İdaresi Başkanlığından (2015) temin edilen arazi m² fiyatlarıyla (mahalle ortalaması) Bursa hakkında yapılmış çeşitli çalışmalardan (Avrupa Birliği, 2009; Bahçalı ve Kahraman, 2015; Çalışkan ve Akbulak, 2010; Işığışık vd., 2015; Meriç vd., 2005; Mutlu ve Varol, 2017) ve saha gözlemlerinden elde edilen verilerden faydalanılmıştır.

Bu makalede bireysel davranış hakkındaki bilgilerin toplu düzeyde raporundan oluşan (Freedman, 1999) ve bilgilerin gruplanmış sonuçlarını içeren verilerden hareketle bireysel davranışlar tahmin edilmeye çalışılmıştır. Ekolojik çıkarım olarak adlandırılan bu yaklaşım bireysel verilere ulaşamadığı durumlarda, toplumsal veriden çıkarım yapmak için kullanılmaktadır (King, 1997). Grup verileri üzerinden bireyler hakkında çıkarım yapılması bazı yanlışlara neden olmaktadır. Belirli varsayımlar altında olabildiğince küçük gruplarla çalışılarak, oluşacak ekolojik yanlış en alt düzeye indirilebilir. Bu nedenle çalışma en küçük idari birim olan mahalleler üzerinde tasarlanarak oluşabilecek yanlış minimum düzeyde tutulmaya çalışılmıştır.

İç göçlerin Bursa'nın seçim coğrafyasına etkilerinin değerlendirildiği araştırmanın örneklem alanını, Bursa'nın kompakt metropoliten alanı içerisindeki beş ilçesinde (Osmangazi, Nilüfer, Yıldırım, Kestel, Gürsu) yer alan köken bölgeye dayalı kümelenmelerin ağırlıklı olduğu 33 mahalle oluşturmaktadır. Bu mahallelerin belirlenmesinde Bursa hakkında yapılmış çeşitli akademik çalışmalardan, hemşehri dernekleriyle yapılan görüşmelerden ve saha gözlemlerinden elde edilen bilgilerden faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında Bursa'nın kompakt metropoliten alanı içerisindeki Gürsu (3), Kestel (3), Nilüfer (3), Osmangazi (12) ve Yıldırım (12) ilçelerinde yer alan toplam 33 mahalle seçilmiştir (mahalleler bulgular kısmında yer alan Tablo 4 ve Şekil 2'de ayrıntılı olarak gösterilmiştir). Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım Bursa'da iç göçlerin en yoğun olduğu ilçelerdir. Nilüfer'de iç göç ile gelen kişilerin mekândaki dağılımı daha heterojenken, Osmangazi ve Yıldırım'da çok sayıda köken bölgeye dayalı mekânsal kümelenmeler mevcuttur. Bu durumun Nilüfer'de daha düşük düzeyde olması nedeniyle Nilüfer ilçesinden alanı temsil özelliği yüksek üç mahalle seçilmiştir.

Bu 33 mahallede 2002-2015 Kasım döneminde gerçekleşen beş genel seçim sonuçlarına göre seçmenin oy verme paterninin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda faydalanılan verilerin büyük ve karmaşık yapıda olması nedeniyle çok değişkenli istatistiksel yöntemlerden birisi olan Çok Boyutlu Ölçekleme analizi kullanılmıştır.

Çok Boyutlu Ölçekleme (Multidimensional Scaling, MDS); nesne veya birimlerin değişkenlere bağlı olarak belirlenen uzaklıkları kullanılarak birimlerin k boyutlu bir uzayda gösterimini sağlayan, birimler

arası uzaklıklarından yararlanarak birimlerin benzerlik ve farklılıklarına göre aralarındaki ilişkiselliği belirleyen, birimler arasındaki karmaşık ilişki sonuçlarının grafiksel şekilde sunulmasının da katkısıyla daha kolay ve anlaşılabilir yorumlanmasını sağlayan istatistiksel bir yöntemdir (Carroll & Arabie, 1998; Davison et al., 2010). Analizin amacı; uzaklık değerlerinden hareketle daha az boyutlu kavramsal uzayda birimlerin ilişkisel yapısını orijinal yapıya en yakın şekilde belirlemektir. Böylece çok boyutlu veri matrisindeki birimler arasındaki karmaşık ilişkilerin daha kolay anlaşılabilir ve açıklanabilir boyutlara indirgenmesi sağlanmaktadır (Kalaycı, 2005).

2. Bursa Kentinin İç Göç Deseni

Türkiye'nin nüfus bakımından dördüncü büyük ili olan Bursa'nın gelişiminde aldığı iç göçlerin payı oldukça büyüktür. Nitekim TÜİK'in 2015 yılı doğum yeri verilerine göre adresi Bursa'da olan 2.842.547 kişinin nüfus kütüğüne göre %46'sı (1.295.079), doğum yerine göre de %36,6'sı (1.041.705) başka illere kayıtlıdır. Göçmenlerin köken bölgeye göre dağılımında da bazı iller ön plana çıkmaktadır. Yoğunluğuna göre sırasıyla Erzurum, Muş, Samsun, Artvin, Balıkesir, Trabzon, Diyarbakır, Giresun, Ağrı, Kars ve İstanbul illerinden alınan göçler önemli olup bu illerle Bursa arasında uzun dönemde dayanıklı göç hatları kurulmuştur.

İç göçlerin ilçelere göre dağılımlarında farklılıklar görülmekle birlikte göçmen nüfus ağırlıklı olarak (doğum yerine göre %75,8-nüfusa kayıtlı olunan ile göre %78,1) kompakt metropoliten alanda yer alan beş ilçede ikamet etmektedir. Bölgelere göre doğum yeri ve nüfusa kayıtlı olunan yerin dağılımı incelendiğinde; il genelinde olduğu gibi beş ilçede de Karadeniz ve Doğu Anadolu kökenli yeni kentlilerin ağırlıklı grubu oluşturduğu ve bu bölgelerden gelenlerin ilin hem idari hem de ticari merkezi olan Osmangazi ilçesinden doğuya doğru gidildikçe yoğunlaştığı görülmektedir. Bu bağlamda Yıldırım'ın Erzurum, Muş, Artvin ve Samsunlu; Gürsu'nun Erzurum ve Artvinli; Kestel'in ise Erzurum kökenlilerle karakterize olduğu görülmektedir. Yıldırım ilçesinden batıya ve kuzeye doğru gidildikçe köken bölgeye dayalı kümelenmelerde zayıflamaktadır. Nitekim Nilüfer'de hâkim göçmen yapısı devam etmekle birlikte ağırlık azalmaktadır. Merkezi konumda yer alan Osmangazi ise bu iki farklı demografik yapı arasında geçiş kuşağını oluşturur (Tablo 1). Tabloda göze çarpan diğer konu ise doğum yeri ve nüfus kütüğü verileri arasında görülen farktır. Bu durum nüfusun bir kısmının çeşitli nedenlerle kütüğüne kayıtlı olduğu ilden farklı bir alanda doğduğunu gösterir. Bu konuda, aşamalı göç ile Bursa'ya gelenlerin yanı sıra Bursa'da doğan göçmen çocukları ve evlilik nedeniyle kütükleri farklı bir ile kayıtlı olan nüfusun etkisi bulunur.

İkamet yeri tercihi göçmenler, sahip oldukları sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri ile göç nedenlerine bağlı olarak bazı öznel ve nesnel değerlendirmeler sonucu yer seçimi yapmaktadır. Özellikle geliri ortalamasının altında olanlar; ucuz arsa ya da konut temin edebilecekleri, görece iş yerlerine yakın, geçim şartlarının daha uygun olduğu ve bilhassa maddi/manevi açıdan destek alacaklarını düşündükleri hemşehrilerinin yakınına yerleşmeyi tercih etmektedirler. Bu durumda bir göçmen grubunun üyeleri, popülasyondaki diğer göçmen grupları ile karşılaştırıldığında belirli bir coğrafi birim kümesinde yoğunlaşmaktadır. Massey ve arkadaşlarına göre (2009, s. 75) bu gruplar sosyal açıdan anlamlı özelliklere göre (ırk, etnik köken, hemşehrilik, gelir, eğitim, yaş vb.) tanımlanabilmektedir. Yeni kentlilerin Bursa'da ikamet yeri tercihini belirlerken sıklıkla gelir-statü ilişkisi, ucuz arsa-konut temini ve hemşehrilerine yakın olma faktörlerini ön planda tuttıkları görülmektedir (Bahçalı, 2015; Çalışkan ve Akbulak, 2010; Işığışık vd., 2015;). Bu durum göçmen grupları arasında mekânsal ayrışmalara neden olmaktadır. Oluşan bu mekânsal ayrışmalar köken bölgeye dayalı demografik yapıya göre seçim sonuçlarını etkilemektedir.

Tablo 1. Bölgelere Göre 2015 Yılında Beş İlçede İkamet Eden Nüfusun Doğum Yeri, Nüfusa Kayıtlı Olduğu Bölgeler ve En Çok Göç Alınan İllere⁴ Göre Dağılımı (%)⁵

Bölgeler	Gürsu		Kestel		Nilüfer		Osmangazi		Yıldırım	
	DY	K	DY	K	DY	K	DY	K	DY	K
Marmara	1,6	1,6	3,1	3,9	5,6	10,0	4,4	7,0	3,1	4,6
Ege	2,1	2,5	1,8	1,9	3,8	4,1	1,9	2,0	2,0	2,0
Akdeniz	0,9	1,1	1,6	1,5	2,5	2,7	1,3	1,4	1,1	1,1
İç Anadolu	1,9	3,9	1,9	3,8	4,6	8,7	3,3	5,9	2,9	5,8
Karadeniz	19,3	25,7	4,8	5,9	9,1	12,4	11,0	14,4	11,6	15,4
Doğu Anadolu	18,5	25,2	17,6	20,6	8,3	10,4	9,4	12,3	17,1	22,7
Güneydoğu Anadolu	2,9	4,1	2,0	2,5	3,0	3,6	2,3	3,1	3,5	4,9
Bursa	40,1	35,8	51,7	59,9	53,3	48,6	57,2	53,9	48,9	43,4
Yurtdışı	11,5	-	13,2	-	7,9	-	7,2	-	7,8	-
Bilinmeyen	1,1	-	2,3	-	1,9	-	2,0	-	2,0	-
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

En Çok Göç Alınan İller	Gürsu		Kestel		Nilüfer		Osmangazi		Yıldırım	
	DY	K	DY	K	DY	K	DY	K	DY	K
Ankara	0,6	0,6	0,8	0,7	2,0	1,1	0,7	0,5	0,9	0,9
İstanbul	1,1	0,3	1,4	0,5	3,3	1,6	1,5	0,8	1,3	0,5
Balıkesir	0,4	0,5	0,6	0,8	2,0	2,9	1,4	2,1	0,8	1,3
Artvin	10,1	13,7	1,3	1,6	1,0	1,5	0,5	0,7	3,5	4,7
Zonguldak	0,9	1,1	0,3	0,2	0,6	0,5	1,1	1,2	0,8	0,8
Samsun	3,3	4,5	0,8	1,0	1,4	1,9	3,3	4,6	3,0	4,1
Giresun	0,2	0,3	0,2	0,3	0,5	0,9	1,4	2,2	0,7	1,2
Tokat	0,3	0,5	0,3	0,3	0,8	1,1	0,9	1,3	0,3	0,4
Trabzon	1,8	2,5	0,5	0,6	1,5	2,3	1,1	1,4	1,1	1,4
Yozgat	0,4	0,5	0,2	0,3	0,8	1,1	0,9	1,3	0,5	0,4
Erzurum	10,1	14,2	7,0	8,7	1,9	2,5	2,8	3,8	5,7	7,8
Erzincan	0,3	0,3	1,4	1,5	0,4	0,6	0,3	0,4	0,4	0,4
Ardahan	0,9	1,2	0,3	0,3	0,5	0,6	0,4	0,6	1,0	1,2
Ağrı	1,1	1,6	0,6	0,8	0,8	1,0	0,9	1,1	1,0	1,4
Kars	0,6	0,8	0,7	0,9	0,6	0,9	0,8	1,2	0,9	1,3
Muş	2,2	3,2	1,5	2,0	0,7	0,9	1,3	1,9	4,2	6,0
Van	1,1	1,4	0,4	0,4	0,6	0,7	0,7	0,9	0,7	0,9
Tunceli	0,4	0,4	2,2	2,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,4	0,3
Diyarbakır	1,9	2,5	0,9	1,0	1,0	1,2	0,8	1,0	1,5	2,1
Toplam	37,7	50,1	21,4	24,1	20,7	23,6	21,2	27,1	28,7	37,2

3. BULGULAR

3.1. Bursa Kentinin Seçim Coğrafyası (2002-2015 Kasım)

Bursa'nın beş genel seçim (2002-2015 Kasım) sonucu değerlendirildiğinde, merkez sağ geleneğinin hâkim olduğu gözlenmektedir. Nitekim her seçim döneminde AK Parti Bursa'dan ülke ortalaması ve diğer üç büyük metropoliten kentten daha yüksek, CHP ise (2015 seçimlerinde ülke ortalaması hariç) daha düşük düzeyde oy almıştır (Tablo 2). Seçimdeki başarısının ülkenin konjonktürüyle yakından ilişkisi bulunan MHP'nin oylarında seçim dönemlerine göre dalgalanmalar yaşanmıştır. 2002'de DEHAP, 2007

⁴ Tabloda yer alan illerin dağılımlarına bakıldığında, bazı illerin ilçeler düzeyindeki dağılımlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Ancak bu illerin incelenen bazı mahallelerdeki yoğunluğu yüksektir.

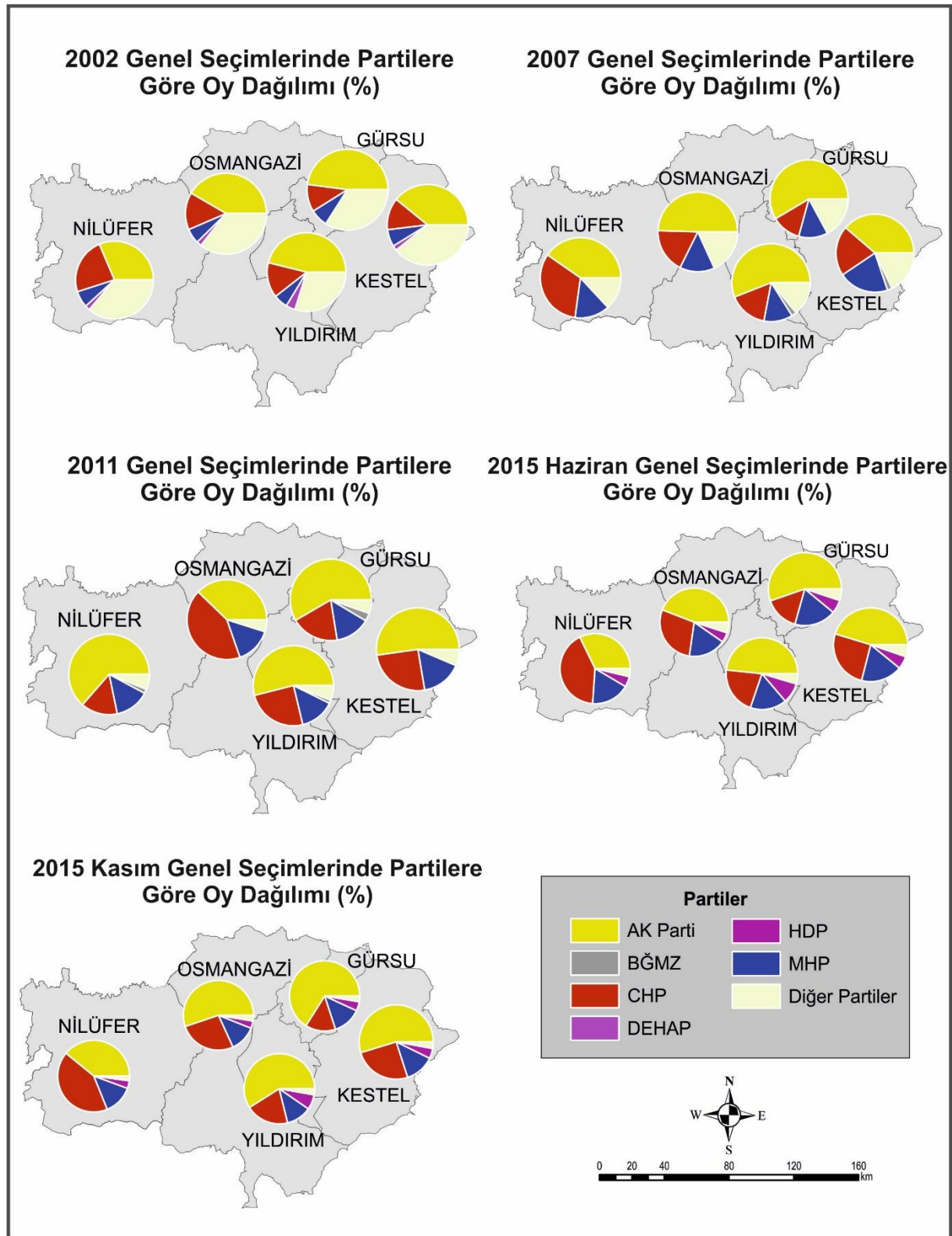
⁵ Tabloda yer alan veriler belirtilen bölge ve illerden Bursa'nın aldığı birikimli göç verisinden oluşmaktadır.

ve 2011 seçimlerinde bağımsızlar Bursa'dan düşük düzeyde desteklenmiştir. 2015 seçimlerinde kimlik temelli siyaset yapan HDP'nin seçimlere girmesiyle bu alandaki oylar yükselmiştir.

Seçimler beş ilçe özelinde incelendiğinde, Nilüfer hariç diğer ilçelerde AK Parti'nin önemli bir üstünlük kazandığı izlenmektedir. Nilüfer'de ise AK Parti ve CHP güçlü bir çekişme içerisine girmiş, 2015 Haziran seçimleri itibariyle CHP birinci parti olmuştur. Ek olarak Gürsu, Kestel, Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım'da 2002'de DEHAP'ın, 2007-2011'de bağımsızların ve 2015 seçimlerinde de HDP'nin aldığı oylar, il ortalamasına yakın ya da ortalamanın üstündedir (Şekil 1). Ayrıca Ak Parti'nin Bursa'da kentsel alanlardan aldığı destek, diğer üç büyük kentin metropoliten ilçelerinden (Ankara: Çankaya, Keçiören, Yenimahalle; İzmir: Karşıyaka, Buca, Bornova; İstanbul: Beşiktaş, Fatih, Maltepe vb.) aldığı destekten daha yüksektir. Bu durum Bursa'yı seçim coğrafyası bakımından diğer metropollerden farklı kılmaktadır.

Tablo 2. YSK verilerine Göre Bursa, Ankara, İstanbul, İzmir ve Türkiye Genelinin 2002-2015 Kasım Döneminde Partilere Göre Oy Oranları (%)

Seçim Yılı	Partiler	Bursa	Ankara	İstanbul	İzmir	Türkiye
2002	AK Parti	41,3	38,1	37,2	17,2	34,3
	CHP	15,3	28	24,1	29,1	19,4
	DEHAP	2,1	2,4	5,5	5,2	6,2
	MHP	6,5	8,6	5	7,8	8,4
	Bağımsızlar	0,1	0	0,1	0	1
2007	AK Parti	50,8	47,5	45,2	30,5	46,6
	CHP	18,4	28	27	35,5	20,9
	MHP	14,3	15,2	10,4	13,9	14,3
	Bağımsızlar	1,1	1,2	5,9	4	5,2
2011	AK Parti	53	49,2	49,4	36,8	49,8
	CHP	25	31,3	31,3	43,7	26
	MHP	14,4	14,6	9,4	11,3	13
	Bağımsızlar	1,7	1	5,3	4,8	6,6
2015 Haziran	AK Parti	44	41,4	41,1	26,8	40,9
	CHP	27,7	29,2	29,1	44,8	25
	HDP	5,8	5,6	12,6	10,5	13,1
	MHP	17,5	17,8	11	13,6	16,3
	Bağımsızlar	0	2,6	2,6	1,1	1,1
2015 Kasım	AK Parti	54	49	48,9	31,7	49,5
	CHP	26,4	30,4	30,1	45,9	25,3
	HDP	4,5	4,4	10,3	8,9	10,8
	MHP	12,2	14	8,6	11,2	11,9
	Bağımsızlar	0	0	0	0	0,1

Şekil 1. Bursa'da 2002-2015 Kasım Seçimlerinde Beş İlçede Partilerin Aldığı Oy Oranları (%)

3.2. Araştırma Alanının Sosyo-Ekonomik Özellikleri, Seçmen Eğilimleri ve İç Göçle İlişkisi

Mekânsal özellikler siyasal tercihleri belirlediği gibi siyasal tercih farklılığının olduğu durumlarda da mekânsal farklılığın söz konusu olduğu gözlenmektedir (Yalçın ve Erbaş, 2004, s. 40). Bu bağlamda Türkiye'de hâkim siyasal eğilime göre üç temel kümenin varlığı dikkat çeker. Bunlar; (i) muhafazakâr-İslamcı-milliyetçi eğilim gösteren iç kesimler-Karadeniz, (ii) Kemalist-modernleşmeci-laik eğilim

gösteren kıyı kesimleri-Batı ve (iii) muhafazakâr-İslamcı ile Kürt milliyetçisi eğilimi gösteren Doğu-Güneydoğu Anadolu'dur (Çarkoğlu & Kalaycıoğlu, 2021; Özözen Kahraman ve Gültay, 2019; West, 2005). Ek olarak mezhepsel değerlerin de seçmen davranışında etkili olduğu, Alevi seçmen gruplarında sol partilere yönelimin yükseldiği gözlenmektedir (Çarkoğlu, 2007, s. 263). Bu mekânsal siyasal desen, uzun vadede seçmen davranışını hâkim siyasal yapıya göre şekillendirmektedir.

Göç ederken fikir, inanç ve davranışlarını da beraberinde getiren göçmenler; köken bölgedeki seçmen davranışlarını da hedef alana taşırlar. Göçmenlerin süreç içerisinde ildeki birikimi ve belirli alanlarda toplanmaları, ilçe/ mahalle düzeyinde hâkim göçmen gruplarının ve siyasal davranışların oluşumunu sağlamaktadır. Bu açıdan seçilmiş mahallelerin yoğun göç aldığı belirlenen iller ile Bursa'nın siyasal karakterinin karşılaştırılması, göç alınan illerden gelen seçmen profilinin belirlenmesini ve ilin siyasal karakterine etkisine dair bir okuma yapılmasını sağlayacaktır. Karşılaştırmanın mahallelerin seçmen ve göçmen özelliklerinin ayrıntılı olarak değerlendirilmesinden önce yapılması, analiz sonuçlarının yorumlanmasına da önemli katkılar sunacaktır. Bu kapsamda belirlenen illerin siyasi eğilimleri yorumlanırken 2002-2015 Kasım döneminde genel seçim sonuçlarının partilere göre ortalaması kullanılmıştır. Her seçim döneminde seçimde illere göre seçmenlerin partileri destekleme düzeyleri değişmiştir. Ancak bu alanda genel bir yorum yapabilmek adına bu bölümde ortalamalar üzerinden yorum yapılması tercih edilmiştir.

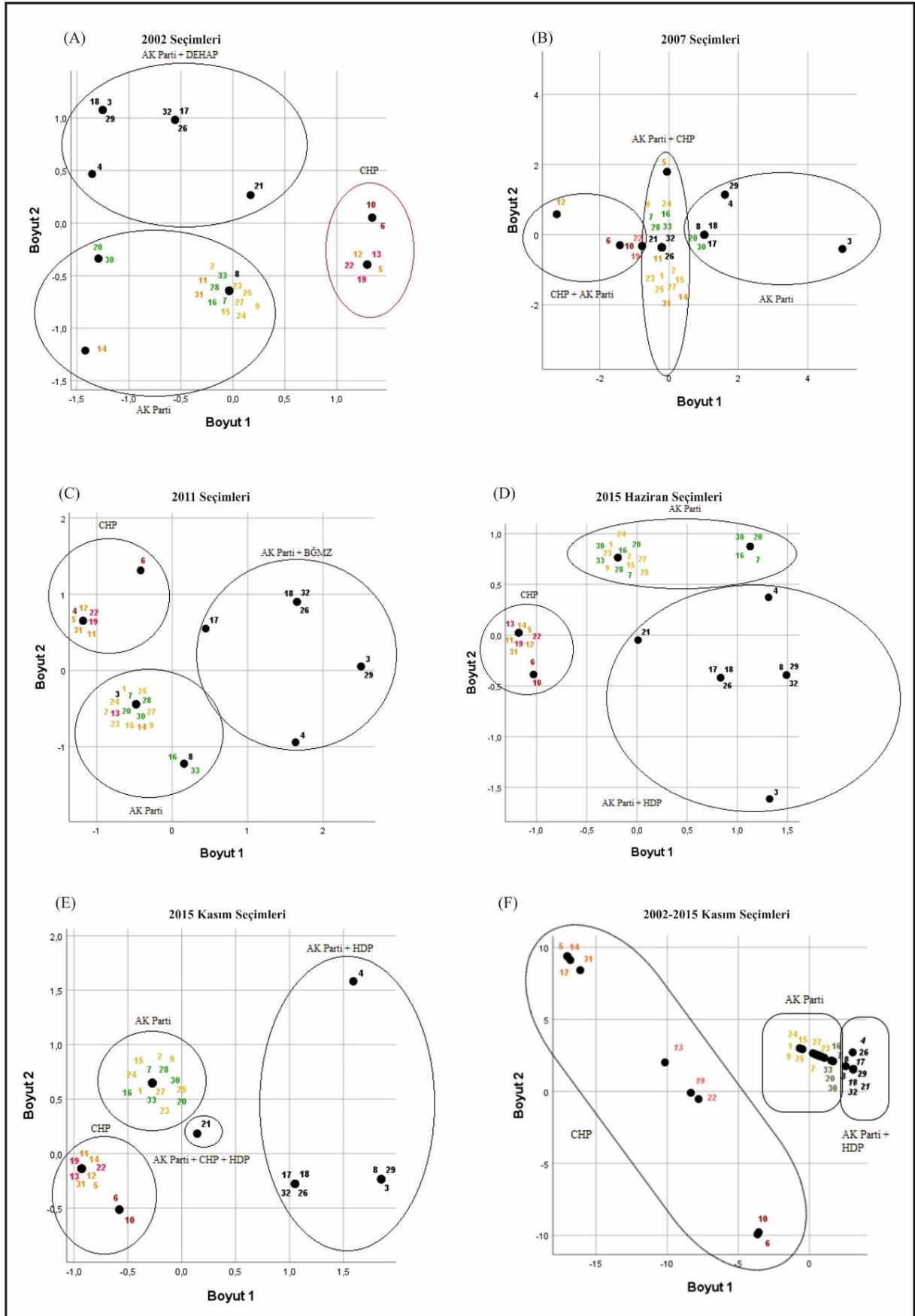
Tablo 3 incelendiğinde Bursa'nın göç aldığı Ağrı, Diyarbakır, Kars, Muş, Tunceli ve Van dışındaki 13 ilde sağ geleneğin hâkim olduğu görülmektedir. Ankara, Artvin, Balıkesir, Erzincan, İstanbul ve Zonguldak'ta AK Parti önemli oranda destek görürken, CHP'ye olan destekte ülke ortalamasının üzerindedir. Erzurum, Giresun, Samsun, Trabzon, Tokat ve Yozgat'ta Ak Parti'nin yanı sıra, MHP'de ülke ortalamasının üzerinde desteklenmiştir. Ağrı, Diyarbakır, Muş, Tunceli ve Van'da ağırlıklı olarak (DEHAP, HDP) ya da bağımsız adayların desteklendiği gözlenmiştir. Tunceli'de bağımsız adayların seçime girdiği 2011 yılında CHP'nin, diğer dört ilde ise 2007 ve 2011'de AK Parti'nin oyu yükselmiştir. Ayrıca Ardahan'da AK Parti, CHP ve HDP arasında güçlü bir çekişme bulunurken, Kars'ta bu çekişme AK Parti ve HDP arasında yaşanmaktadır.

Göçmen özellikleri ve seçmen eğilimlerinin oluşturduğu genel profile göre Bursa, ağırlıklı olarak sağ geleneğin hâkim olduğu illerden göç almaktadır. Alınan göçlerin dağılımı ilçelere ve mahallelere göre farklılık gösterir. Bazı alanlarda ise köken bölgeye dayalı mekânsal kümelenmeler oluşmuştur. Oluşan bu göçmen yoğun mekânlar ise seçmen eğilimlerinin şekillenmesinde önemli bir etkidir. Bu kapsamda iç göçlerin seçim paterni üzerindeki etkisini araştırmak için partilerin seçilmiş mahalleler düzeyinde seçim sonuçlarına göre genel yapı içerisindeki ilişkisel konumlarını tespit edebilmek amacıyla MDS'den faydalanılmıştır. İlk olarak her seçim kendi içerisinde değerlendirilerek mahallelerin seçim deseni incelenmiştir. Sonrasında beş genel seçimin tamamı aynı anda değerlendirilerek mahallelerin kendisine özgü oy verme davranışının benzerlikleri ve farklılıkları tespit edilmiştir. Analiz sonucuna göre birbirine benzeyen mahallelerin grup oluşturduğu belirlenmiş ve mahallelerin seçim paterni bu gruplara göre incelenmiştir (Şekil 2, Şekil 3, Tablo 4). Bulgular; seçmen davranışını etkileyen yaş, eğitim ve gelir değişkenlerinden de faydalanılarak yorumlanmıştır.

Tablo 3. Genel Seçim Sonuçlarına Göre Beş İlçenin En Çok Göç Aldığı İllerin Seçim Sonuçları

Bölgeler	Görsu		Kestel		Nilüfer		Osmangazi		Yıldırım	
	DY	K	DY	K	DY	K	DY	K	DY	K
Marmara	1,6	1,6	3,1	3,9	5,6	10,0	4,4	7,0	3,1	4,6
Ege	2,1	2,5	1,8	1,9	3,8	4,1	1,9	2,0	2,0	2,0
Akdeniz	0,9	1,1	1,6	1,5	2,5	2,7	1,3	1,4	1,1	1,1
İç Anadolu	1,9	3,9	1,9	3,8	4,6	8,7	3,3	5,9	2,9	5,8
Karadeniz	19,3	25,7	4,8	5,9	9,1	12,4	11,0	14,4	11,6	15,4
Doğu Anadolu	18,5	25,2	17,6	20,6	8,3	10,4	9,4	12,3	17,1	22,7
Güneydoğu Anadolu	2,9	4,1	2,0	2,5	3,0	3,6	2,3	3,1	3,5	4,9
Bursa	40,1	35,8	51,7	59,9	53,3	48,6	57,2	53,9	48,9	43,4
Yurtdışı	11,5	-	13,2	-	7,9	-	7,2	-	7,8	-
Bilinmeyen	1,1	-	2,3	-	1,9	-	2,0	-	2,0	-
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

En Çok Göç Alınan İller	Görsu		Kestel		Nilüfer		Osmangazi		Yıldırım	
	DY	K	DY	K	DY	K	DY	K	DY	K
Ankara	0,6	0,6	0,8	0,7	2,0	1,1	0,7	0,5	0,9	0,9
İstanbul	1,1	0,3	1,4	0,5	3,3	1,6	1,5	0,8	1,3	0,5
Balıkesir	0,4	0,5	0,6	0,8	2,0	2,9	1,4	2,1	0,8	1,3
Artvin	10,1	13,7	1,3	1,6	1,0	1,5	0,5	0,7	3,5	4,7
Zonguldak	0,9	1,1	0,3	0,2	0,6	0,5	1,1	1,2	0,8	0,8
Samsun	3,3	4,5	0,8	1,0	1,4	1,9	3,3	4,6	3,0	4,1
Giresun	0,2	0,3	0,2	0,3	0,5	0,9	1,4	2,2	0,7	1,2
Tokat	0,3	0,5	0,3	0,3	0,8	1,1	0,9	1,3	0,3	0,4
Trabzon	1,8	2,5	0,5	0,6	1,5	2,3	1,1	1,4	1,1	1,4
Yozgat	0,4	0,5	0,2	0,3	0,8	1,1	0,9	1,3	0,5	0,4
Erzurum	10,1	14,2	7,0	8,7	1,9	2,5	2,8	3,8	5,7	7,8
Erzincan	0,3	0,3	1,4	1,5	0,4	0,6	0,3	0,4	0,4	0,4
Ardahan	0,9	1,2	0,3	0,3	0,5	0,6	0,4	0,6	1,0	1,2
Ağrı	1,1	1,6	0,6	0,8	0,8	1,0	0,9	1,1	1,0	1,4
Kars	0,6	0,8	0,7	0,9	0,6	0,9	0,8	1,2	0,9	1,3
Muş	2,2	3,2	1,5	2,0	0,7	0,9	1,3	1,9	4,2	6,0
Van	1,1	1,4	0,4	0,4	0,6	0,7	0,7	0,9	0,7	0,9
Tunceli	0,4	0,4	2,2	2,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,4	0,3
Diyarbakır	1,9	2,5	0,9	1,0	1,0	1,2	0,8	1,0	1,5	2,1
Toplam	37,7	50,1	21,4	24,1	20,7	23,6	21,2	27,1	28,7	37,2

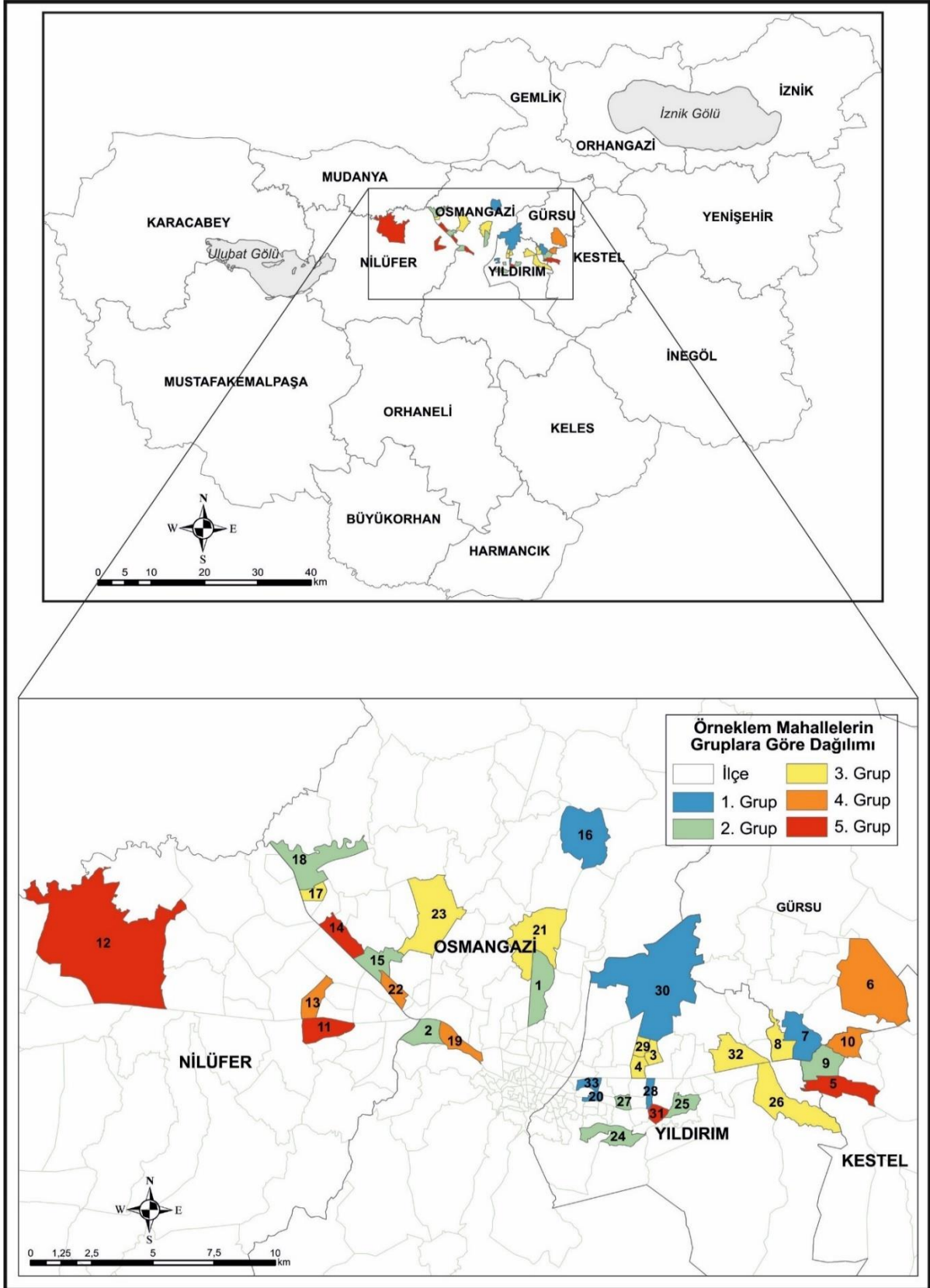
Şekil 2. Seçilmiş Mahallelerde 2002-2007-2011-2015 Haziran ve 2015 Kasım Genel Seçim Sonuçları ile 2002-2015 Kasım Dönemi Seçim Sonuçlarının Partiler Düzeyinde Karşılaştırmalı MDS Grafıksel Sonucu (Şekil içerisinde yer alan sayılar ilgili mahallenin numarası, renkler ise grup sayısını ifade etmektedir. bkznz. Tablo 4)

Tablo 4. MDS Sonucuna Göre Mahallelerin Yer Aldıkları Gruplar, Haritada Gösterildiği Mahalle Kodu ve 2002-2015 Kasım Dönemi Genel Seçim Sonuçlarının Partiler Düzeyinde Karşılaştırmalı MDS Değerleri

Grup Numarası	Mahalle Kodu	Mahallenin Adı	1. Boyut	2. Boyut	Grup Numarası	Mahalle Kodu	Mahallenin Adı	1. Boyut	2. Boyut
1	7	Kurtuluş	1,665	2,09	3	17	Emek Fatih Sultan Mehmet	3,077	1,54
1	16	Demirtaş Sakarya	1,529	2,143	3	18	Geçit	3,077	1,54
1	20	Mehmet Akif	1,762	2,009	3	21	Panayır	3,076	1,538
1	28	Güllük	1,465	2,104	3	26	Değirmenönü	3,077	1,539
1	30	Samanlı	1,762	2,009	3	29	Mevlana	3,077	1,54
1	33	Şükranıye	1,66	2,089	3	32	Şirinevler	3,077	1,54
2	1	Altınova	0,405	2,577	4	6	Adaköy	-3,65	-9,926
2	2	Dikkaldırım	0,597	2,503	4	10	Kale	-3,568	-9,785
2	9	Ahmetvefikpaşa	0,242	2,642	5	13	Ataevler	-10,161	2,01
2	15	Bağlarbaşı	0,87	2,397	5	19	Kükürtlü	-8,339	-0,1
2	23	Yunuseli	1,052	2,326	5	22	Yenikaraman	-7,795	-0,532
2	24	Akçağlayan	-0,494	2,926	6	5	Yeni	-17,036	9,39
2	25	Bağlaraltı	0,693	2,466	6	11	Beşevler	-16,411	8,915
2	27	Eğitim	0,442	2,562	6	12	Görükle	-16,811	9,115
3	3	Ulus	3,077	1,54	6	14	Akpınar	-16,99	9,346
3	4	Yavuzselim	3,04	2,704	6	31	Siteler	-16,114	8,415
3	8	Yenidoğan	2,551	1,745					

Beş genel seçimin incelendiği bu bölümde MDS analiz sonuçlarına göre *Stress değerlerinin* 0,00-0,025 arasında olması, sonuçların *tam uyumu* göstermekte olduğu şeklinde yorumlanmakta olup analiz sonucuna göre *Stress değerlerinin* 0,00-0,01 arasında olduğu görülmektedir (Maksimum İterasyon-5000, Stress-0,0001701, Variance Accounted For-0,9999996). MDS sonuçları *tam uyumu* göstermekte (Kruskal, 1964, s. 3) ve sonuçların hata oranı 0'a yakındır.

Her seçim dönemi için yapılan analizler, süreç içerisinde mahallelerin seçmen davranışlarında gerçekleşen değişimleri izleme fırsatı sunmuştur. Genel olarak mahallelerin bugünkü hâkim seçmen davranışlarının 2002'den günümüze devam ettiği görülmektedir. Zaman içerisinde seçmen davranışları şekillenmiş ve daha kararlı hale gelmiştir. AK Parti kümesi geçen 14 yılda hâkimiyetini çok daha güçlendirmiştir. 2015 seçimleri itibarıyla Kürt milliyetçiliğinin seçimlere bir parti çatısında girmesi, üçüncü grupta yer alan mahallelerde AK Parti'nin oylarını bir miktar düşürerek HDP'ye yönelmesini sağlamıştır. CHP kümesinde ise bazı mahallerde 2015 yılına kadar AK Parti-CHP çekişmesi olduğu, 2015 seçimleriyle birlikte bu kutuplaşma CHP'nin galibiyetiyle sonlandığı görülmektedir. 14 yıllık süreçte görülen bu şekillenmede mahallerin sosyo-ekonomik yapılarında görülebilecek değişikliklerin yanı sıra ikamet edenlerde yaşanan değişimlerinde etkisi bulunmaktadır. Bu akışı dört mahalle (Beşevler-11, Ataevler-13 Akpınar-14, Siteler-31) bozmaktadır. Bu mahallerde 2002-2011 seçimleri arasında hâkim parti AK Parti olmakla birlikte CHP ikinci parti konumundadır. Siteler'de 2011, diğer üç mahallede de 2015 seçimleriyle birlikte birinci parti CHP olmuştur (Şekil 2a, 2b, 2c, 2d, 2e). Mahallelerdeki nüfus değişiminin ağırlıklı olarak mahalle sakinleriyle benzer profile sahip kişiler tarafından gerçekleştiriliyor olması, hâkim seçmen davranışının güçlenmesine önemli katkı sunmaktadır. Bahsi geçen dört mahallede ise ileride ayrıntılı olarak değinileceği üzere sosyo-ekonomik değişimin de katkısı önemlidir.

Şekil 3. MDS Sonucunda Oluşan Gruplara Göre Seçilmiş Mahallerin Dağılımı

Tablo 5. Seçilmiş mahallelerin 2015 yılı TÜİK verilerine göre yaş grupları (%), eğitim düzeyleri (%) ve GİB'e Göre 2015 Yılı Arazi m² Fiyat Ortalamalarının Grupsal Dağılımları

Grup Numarası	SIRA	MAHALLE	0-19 Yaş	20-29 Yaş	30-54 Yaş	55 ve Üstü	Düşük Düzey Eğitim	Orta Düzey Eğitim	Yüksek Düzey Eğitim	Arazi Değeri
1	7	Kurtuluş	31,9	14,7	38,1	15,4	39,8	44,3	15,9	Orta
1	16	Demirtaş Sakarya	30,8	17,2	39,9	12,1	38,5	48,69	12,6	Orta
1	20	Mehmet Akif	35,4	14,9	36,4	13,3	50,5	44,5	5	Orta
1	28	Güllük	30	13,9	40,2	21,9	50,1	35,5	14,4	Orta
1	30	Samanlı	31	14,6	38,2	16,3	49,6	42,2	8,3	Düşük
1	33	Şükranıye	23,6	11,6	37,2	27,5	43,7	40,8	15,5	Düşük
2	1	Altınova	26,7	12,9	37,9	22,4	43,4	45,4	11,2	Orta
2	2	Dikkaldırım	26,5	13,9	39,4	20,2	20,6	52,7	26,6	Orta
2	9	Ahmetvefikpaşa	29	15,6	37,9	17,5	41,6	44,7	13,7	Düşük
2	15	Bağlarbaşı	29,4	15,3	37,3	18,1	39	47,6	13,4	Orta
2	23	Yunuseli	30,8	13,8	40,3	15,1	34,3	45,2	20,5	Orta
2	24	Akçağlayan	28,4	13,4	38,5	19,7	40,3	44	15,7	Orta
2	25	Bağlaraltı	30,1	13,8	39,4	16,7	36,9	37,8	25,3	Orta
2	27	Eğitim	25,7	13,6	38,1	22,5	39,5	46,1	14,4	Düşük
3	3	Ulus	41,5	17,1	31,3	10,1	56,3	39	4,7	Orta
3	4	Yavuzselim	31,8	15,9	35	17,3	50,4	42,5	7,1	Orta
3	8	Yenidoğan	36,6	16,2	35,2	12,1	50,4	43,2	6,4	Düşük
3	17	Emek Fatih Sultan Mehmet	36,6	17,7	34,9	10,8	47,3	43,6	9,2	Düşük
3	18	Geçit	34,9	15,1	38,4	11,6	41,6	40	18,4	Orta
3	21	Panayır	30,9	14,9	39,6	14,7	45,7	41,7	12,6	Düşük
3	26	Değirmenönü	38,8	16,8	33,5	11	37,8	53,1	9,1	Orta
3	29	Mevlana	35,4	16,2	35,2	13,2	51,5	40,8	7,7	Düşük
3	32	Şirinevler	39,7	17,1	32,3	10,9	53	41,3	5,7	Orta
4	6	Adaköy	24,9	10,4	38	26,7	52,5	38	9,5	Düşük
4	10	Kale	27,6	15,7	38,4	18,3	42	44,3	13,8	Orta
5	13	Ataevler	24,7	11,6	42,1	21,6	25,9	38	36,1	Yüksek
5	19	Kükürtlü	25,8	9,1	37,9	27,2	26,1	36,7	37,2	Orta
5	22	Yenikaraman	21,6	13,1	39,5	25,8	31,2	49,9	18,9	Yüksek
6	5	Yeni	23,8	10,2	37,3	28,8	25,5	54,6	19,9	Orta
6	11	Beşevler	25,2	14,7	40,7	19,4	25,2	38,4	36,4	Yüksek
6	12	Görükle	17,7	50,7	25,2	6,4	10,1	44,9	45	Orta
6	14	Akpınar	25,4	11,6	38,6	24,4	31,2	42,3	26,6	Yüksek
6	31	Siteler	22	10,1	37,1	30,8	37,1	48,7	14,2	Orta

Her seçim kendi özelinde değerlendirildiğinde üç temel kümenin (AK Parti, AK Parti + HDP, CHP) ve altı alt kümenin oluştuğu görülmektedir. Bu farklılaşmanın temelinde bulguların seçim sonuçlarının yanı sıra iç göç özelliklerine de dikkat edilerek yorumlanmasıdır (Şekil 2f).

Demirtaş, Sakarya, Güllük, Kurtuluş, Mehmet Akif, Samanlı ve Şükranıye Mahallelerinden oluşan birinci grupta; güçlü bir AK Parti desteği olduğu görülmektedir. 2002 seçimlerinde AK Parti alandan ortalama %54 oranında oy alırken, 2015 Kasım seçimlerinde %65'e ulaşmıştır. Mehmet Akif ve Samanlı Mahallelerinde ise bu oranın %75'in üzerine çıktığı gözlenmektedir. Seçmenin ağırlıklı olarak AK Parti'ye oy vermesine bağlı olarak CHP ve MHP'ye yönelim zayıftır. CHP'nin alandan aldığı destek

ortalama %20'nin altındayken, MHP'ye olan yönelim (%10) il ortalamasıdır. Kürt milliyetçiliği temelinde siyaset yapan partilere olan yönelim oldukça zayıftır.

AK Parti desteğinin oldukça güçlü olduğu grup düşük-orta düzey eğitim, arazi m² fiyatları orta ve 0-19 yaş genç nüfusun yüksek olduğu alanlardan oluşmaktadır. Güllük ve Şükranıye Mahallelerinde ise 55 yaş üstü kişi sayısı yüksektir (Tablo 5). Köken bölge olarak İç Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu; il bazında Artvin, Balıkesir, Erzurum, Samsun, Tokat, Trabzon ve Yozgatlıların yoğunlaştığı ve seçmenlerin AK Parti'nin oyunu sağlamlaştıran bir katkı yaptığı görülmektedir. Özellikle alanın yarısından fazlasında belirli bir grubun yoğunlaştığı Samanlı (Artvin, Giresun, Samsun ve Trabzonlular) ve Mehmet Akif Mahallerinde (Tokat ve Yozgatlılar) bu durum daha yüksektir. Mahallelerin ağırlıklı olarak iç göç aldıkları bölgeler düşünülüğünde; öncelikle İç Anadolu, ardından da Karadeniz ve Doğu Anadolu'dan göç yoluyla gelen ve muhafazakâr-İslamcı-milliyetçi eğilim gösteren seçmenin, alanda AK Parti'nin il ortalamasının üzerinde oy almasında etkili olmuştur. Ayrıca bu iki mahalle grup içerisindeki en düşük eğitilmiş bireylerin ikamet ettiği mahalleler olması bakımından da dikkat çekicidir.

Ahmet Vefik Paşa, Akçağlayan, Altınova, Bağlaraltı, Bağlarbaşı, Dikkaldırım, Eğitim ve Yunuseli Mahallelerinden oluşan ikinci grupta; en fazla desteği alan AK Parti 2002'den 2015 Kasım seçimlerine alandan aldığı ortalama desteği %10 oranında (%44-54) arttırmıştır. CHP'ye olan destek 2015 Kasım seçimlerine kadar %9 oranında artarak %26'ya ulaşmıştır. MHP'ye olan yönelim il ortalamasıdır. Ayrıca 2002 seçimlerinde DEHAP mahallelerden ortalama %3 düzeyinde destek almıştır. 2007 ve 2011 seçimlerinde bağımsız adaylar DEHAP'ın yarısı kadar oy alırken, 2015 Haziran seçimlerinde HDP alandan aldığı oyları %5'in üzerine taşımıştır. Beş ay sonraki seçimlerde ise ortalama %2'lik bir düşüş yaşamıştır.

İkinci grupta bölgesel olarak Karadeniz ve Doğu Anadolu; il bazında Ağrı, Ardahan, Artvin, Balıkesir, Diyarbakır, Erzurum, Giresun, Samsun, Muş ve Trabzon kökenliler ağırlıktadır. Bu gruptaki mahallelerin seçim sonuçları il ortalamasıyla benzerlik gösterdiği ve iç göçlerin bu grubun seçmen deseninde önemli bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Saha çalışması kapsamında elde edilen bilgilere göre alanda köken bölgeye dayalı seçmen yoğunluğu diğer gruplara göre daha düşüktür. Ayrıca bu mahallelerde ikamet eden göçmenlerin eğitim seviyelerinin birinci, üçüncü ve dördüncü gruba göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumda seçmen davranışında çeşitlenme sağlamaktadır.

Değirmenönü, Emek Fatih Sultan Mehmet, Geçit, Mevlana, Panayır, Şirinevler, Ulus, Yavuz Selim ve Yenidoğan Mahallelerinden oluşan üçüncü grupta; AK Parti 2002'de alanda ortalama %55 oranında desteklenirken, 2015 Kasım seçimlerine gelindiğinde bu desteği ortalama %7 oranında arttırmıştır. Mahallelerde CHP ve MHP'ye olan yönelim (Panayır Mahallesi hariç) il ortalamasının altındadır. İncelenen 33 mahalle arasında Kürt milliyetçiliğinin en yüksek destek gördüğü mahalleler bu grupta bulunmakta ve her dönem il ortalamasının üzerinde destek görmektedir. Özellikle Mevlana, Emek Fatih Sultan Mehmet, Geçit, Şirinevler, Değirmenönü ve Ulus'tan alınan destek çarpıcıdır. Ayrıca bu mahallelerde Kürt kimliği temelli bir partinin seçimlere girmemesi durumunda bu yönde oy kullanmak isteyen seçmenin bağımsız adaylara yönelim gösterdiği tespit edilmiştir. Nitekim 2007 ve 2011 seçimlerinde Bursa'da bağımsız olarak seçimlere katılan adayların Kürt milliyetçiliğini temsil etme eğilimleri olmadığı halde bu yönelime sahip seçmenin oylarını bağımsızlardan yana kullandıkları belirlenmiştir. 2015 seçimlerinde Kürt milliyetçiliğinin bir parti çatısında temsil edilmesiyle birlikte, bu eğilimde olan seçmen oyunu HDP'ye yönlendirmiştir. 2002'de DEHAP alanda %7-23 oranında destek almıştır (ortalama %12,6). 2015 Haziran'da HDP'ye seçmen desteği %9-46 aralığına (ortalama %12,6) çıkarken, 2015 Kasım seçimlerinde ise birkaç puan gerilemiştir (%10-4, ortalama %19,3).

AK Partili ve Kürt milliyetçisi seçmenle karakterize olan grupta bölgesel olarak Karadeniz ve Doğu Anadolu; il bazında Ağrı, Ardahan, Artvin, Diyarbakır, Erzurum, Giresun, Kars, Muş, Van ve Zonguldaklı seçmen sayısı yüksektir. Diğer mahallelerden farklı olarak Alevi seçmenin de Panayır Mahallesi'nde yoğunlaştığı gözlenmiştir. Grup içerisinde yer alan mahallelerin tamamında, Kürt milliyetçiliğine yönelim önemli düzeydeyken, bazılarında daha yüksektir. Bu konuda mahallelerin ağırlıklı olarak göç aldığı bölgeler düşünüldüğünde; öncelikle Doğu Anadolu'dan, ardından da Karadeniz'den gelen ve muhafazakâr-İslamcı eğilim gösteren seçmenin AK Parti'ye, Kürt milliyetçisi olanların ise sırasıyla DEHAP, bağımsız adaylar ve HDP'ye yönelerek partilerin il ortalamasının üzerinde oy almasını sağlamışlardır. Ayrıca Kürt milliyetçiliği oylarının yüksek olduğu mahallelerde Artvinli, Erzurum, Muş ve Kars kökenli seçmenlerin ağırlıklı olduğu görülmekle birlikte, yukarıda vurgulanan altı mahallede sırasına göre bu yoğunluğun arttığı gözlenmiştir. Bu noktada Erzurum kent merkezi ve kuzeyinde yer alan ilçelerden gelenler AK Parti'yi, Erzurum'un merkeziyle güneyi arasında yer alan ilçelerden gelenlerinse ağırlıklı olarak HDP'yi destekledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca Geçit'te kümelenen Giresun, Yenidoğan'daki Yusufeli (Artvin) kökenli seçmenlerin genelinin de AK Parti'yi desteklediği belirlenmiştir. Gruptaki diğer mahallelerden farklı olarak Panayır'da ise ikamet eden Alevi (Tuncelili) seçmenin CHP'nin %25'lere ulaşmasındaki payı önemlidir.

Gruplar içerisinde 0-19 yaş arası genç nüfusun en fazla olduğu ve eğitim düzeyi en düşük mahallelerden oluşması bakımından bu küme önemlidir. Doğurganlığın yüksek olması, kentsel alanda kırsal kültürün devam ettiğine yönelik bir izdir. Ayrıca alanda eğitim seviyesinin düşük olduğu da göz önüne alındığında, kişilerin köken bölge etkisini devam ettirme olasılığı artmaktadır.

Adaköy ve Kale Mahallelerinden oluşan dördüncü grupta; ilk üç gruptan farklı olarak en yüksek destek CHP'yedir. 2002-2011 seçimleri arasında CHP oy oranını Adaköy'de %51'den %67'ye, Kale'de ise %41'den %51'e yükseltmiştir. AK Parti ve MHP il ortalamasının altında destek almıştır. 2002 seçimlerinde DEHAP alandan %8 oranında, 2007 seçimlerinde bağımsız adaylar ise %7 oranında oy almıştır. 2011'de bağımsızların oyu %3'lere gerilerken, 2015 Haziran seçimleriyle birlikte HDP'nin Adaköy'de %13'e, Kale'de ise %16'ya ulaştığı gözlenmektedir. Kasım seçimlerinde ise %3'lük bir gerileme yaşanmıştır.

CHP'li ve HDP'li seçmenin yoğunlaştığı dördüncü grupta bölgesel olarak Doğu Anadolu; il bazında Erzincan, Erzurum ve Tunceli kökenli Alevi ve Kürt kökenli göçmenler ağırlıktadır. Alanda bulunan seçmenler CHP ve HDP'nin oyunu geliştirmektedir. Mahallelerin ağırlıklı olarak iç göç aldıkları bölgeler düşünüldüğünde; göç yoluyla gelen ve sol partilere eğilimi yüksek olan Alevi seçmenin (Tunceli ve Erzincanlı) alanda CHP'nin, Kürt kökenli seçmenin ise sırasıyla DEHAP, bağımsız adaylar ve HDP'nin il ortalamasının üzerinde oy almasını sağlamaktadır. Verilere göre Kale Mahallesi sosyo-ekonomik açıdan Adaköy Mahallesi'ne göre daha iyi durumdadır. Nitekim bu durumda seçim sonuçlarına yansarak Kale'de seçmen davranışının çeşitlenmesine yol açmıştır. Adaköy Kale Mahallesi'ne göre daha kırsal bir alan özelliği sergilemektedir. Sosyo-ekonomik özelliklerinin de katkısıyla Adaköy'de köken etkisi daha fazla seçmen davranışlarına yansırken, Kale Mahallesi'nde bu özellikler seçmenin bir kısmını rasyonel çıkarlar doğrultusunda oy verme davranışına yönlendirmektedir.

Ataevler, Kükürtlü ve Yenikaraman Mahallelerinden oluşan beşinci grupta; birinci parti konumunda olan CHP 2002-2015 Kasım seçimleri arasında alandaki oylarını ortalama %15 oranında arttırarak oyunu ortalama %50'lere çıkartmıştır. AK Parti'ye yönelim il ortalamasının altında; MHP, DEHAP, bağımsızlar ve HDP'ye yönelim ise il ortalamasındadır.

CHP’li seçmenin ağırlıkta olduğu beşinci grupta bölgesel olarak Marmara, Karadeniz ve Doğu Anadolu; il bazında Balıkesir, Erzurum, İstanbul ve Samsunlu seçmen sayısı yüksektir. Beşinci ve altıncı grupta bölgesel dağılım açısından bölgeler arasında önemli bir farkın görülmediği, dağılımın birbirine oldukça yakın olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte beşinci grupta bulunan mahallelerdeki göçmen yoğunluğu, altıncı gruba göre daha yüksektir. Bu durumun da seçim sonuçlarına yansıtıldığı görülmektedir.

Akpınar, Beşevler, Görükle, Siteler ve Yeni Mahallelerinden oluşan altıncı grupta; 2002’den itibaren (%21) yaşanan düzenli artış neticesinde 2011 seçimleri itibariyle CHP birinci parti konumuna gelmiştir. 2011 seçimleri itibariyle alanda seçmenin %35’inden fazlası CHP’ye yönelim göstermiş olup 2015 Kasım seçimlerinde bu oran %43’e ulaşmıştır. Bu sürece paralel olarak 2011 seçimleri sonrasında AK Parti’nin alanda oy kaybettiği ve il ortalamasının altına düştüğü görülmektedir. MHP’ye yönelim il ortalamasında olup Akpınar, Siteler ve Yeni Mahallelerinde biraz daha yüksektir. DEHAP, bağımsızlar ve HDP’ye yönelim ise il ortalamasını yakalamıştır.

Altıncı grupta bölgesel olarak Marmara, Ege, İç Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu; il bazında Ankara, Artvin, Balıkesir, Erzurum, İstanbul ve Samsunluların yoğunlaştığı izlenmektedir. Grupta görülen hâkim siyasal eğilim değişiminde de eğitim ve ekonomi parametrelerinin yanı sıra zaman içerisinde artan seçmen sayısına paralel olarak göç yoluyla gelen yeni seçmenlerin alandaki siyasal eğilimin değişimine yaptıkları katkı da önemlidir.

Beşinci ve altıncı gruplardaki göçmenler, CHP’nin oyunu güçlendirmiş ve gruplar yoğun olarak gelişmiş büyükşehirlerden, Ege, Marmara ve Karadeniz illerinden göç almıştır. Bu grupların ekonomik ve eğitim seviyeleri diğer gruplara göre daha yüksektir. Bilindiği üzere özellikle eğitim seviyesi arttıkça, seçmenlerin sol kanatta yer alan partilere olan eğilimi artmaktadır. Bu noktada alanda görülen hâkim siyasal eğilim ile seçmenlerin sosyo-ekonomik özellikleri arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Özellikle Uludağ Üniversitesi’nin sınır komşusu olması nedeniyle 20-29 yaş grubunun ve yüksek eğitilmiş nüfusun en yoğun olduğu Görükle, 2007 seçimleri haricinde altıncı grup içerisindeki diğer mahallelere göre CHP’nin en yüksek oy aldığı alan olması bakımından önemli bir örnektir. Diğer mahallelerle de kıyaslandığında Görükle, CHP’yi destekleme bakımından ilk sıralarda yer almaktadır. Ayrıca beşinci ve altıncı grupta ikamet eden göçmenlerin hemşehrileriyle olan ilişki düzeyleri görece diğer gruplardan daha düşüktür. Bu anlamda diğer gruplara göre beşinci ve altıncı grupta hemşehri ilişkileri seçmen davranışını daha düşük düzeyde etkilemektedir.

SONUÇ:

“Etkileşimleri yüksek olan bireylerin seçmen tercihleri de benzer olur” (Miller, 1977) hipotezinden de yola çıkarak makalede, önemli göç çekim merkezlerinden birisi olan Bursa’nın aldığı iç göçlerin siyasal yapısına etkileri araştırılmıştır. Bulgular, sosyo-ekonomik faktörlerin yanı sıra göçmen hacmine ve kökene dayalı oluşan kümelenmelere göre de siyasal yapının şekillendiğini ve bu faktörlerle seçim sonuçları arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Nitekim bu mahallelerin seçim sonuçları incelendiğinde, hâkim siyasal yapının da uzun vadede sağlamlaştığı ve siyasal kümeler oluşturduğu izlenmektedir. Oluşan bu göçmen enklavları önemli bir sosyal ve siyasal güç oluşturma potansiyeline sahiptir. Bu bakımdan Bursa’nın aldığı iç göçlerin ve seçim deseninin Türkiye’nin diğer metropoliten kentlerden farklılaştığı tespit edilmiştir.

Göçmen yoğun mahallelerde hemşehri ilişkilerine bağlı olarak göçmenlerin siyasal sosyalizasyonları da bu çerçevede şekillenmektedir (Pattie & Johnston, 2000; Rohla et al., 2018). Mekânsal etkileşimin yüksek olduğu gruplarda siyaset hakkında yapılan konuşmaların seçmen tercihleri üzerinde

dönüştürücü ya da sağlamlaştırıcı etkileri olmaktadır. Farklı olanın sesini duyulmadığı, adeta bir yankı odasını andıran bu sosyalizasyon süreci kişilerin ideolojilerinde ve seçmen davranışlarında daha tutucu olmalarını sağlayabilmektedir. Bu durum da göçmenlerin köken bölgenin seçmen davranışlarını hedef mekânda da devam ettirmelerinde önemli bir motivasyondur. Sonuç olarak bu mekânsal kümelenmelerin, kültürel muhafazakârlığa yol açtığı ve beraberinde siyasal olarak da köken bölgenin siyasal davranışlarının hedef bölgede de devam ettirilmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Türkiye'nin farklı bölgelerindeki göçmen gruplarının, babalarının veya babalarının doğum yerlerindeki seçmenlere benzer şekilde oy kullanma eğilimlerinin yüksek olduğu görülmektedir (Akarca & Başlevent, 2010; Başlevent, 2013). Göçmen yoğun mahallelerin geçmişten günümüze siyasal yapısı incelendiğinde de alanda benzer seçmen eğilimlerinin ve düşük oynaklığın olduğu, uzun vadede de bu eğilimlerin güçlendiği izlenmektedir. Yeni kentlilerin kendi profilleriyle benzer özelliklere sahip bireylerin yoğunlaştığı mahallelerde ikamet etme eğilimlerinin yüksek olması, bu mahallelerin seçim desenindeki değişiminin düşük düzeyde kalmasını sağlar.

Genel olarak değerlendirildiğinde, diğer metropoliten kentlerden farklı olarak Bursa'nın sağ geleneğin hâkim olduğu illerden aldığı göçlerin daha yoğun olduğu ve göçmenlerin göç sonrasında var olan siyasal eğilimlerini devam ettirme motivasyonlarının da güçlü olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular, parti bağlılığının seçmen tercihlerine yansıdığını ve yoğun hemşehri ilişkilerinin de köken etkisinin devam ettirilmesinde önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Ayrıca göçmenlerin seçmen tercihlerinde dolaylı bir şekilde rasyonel tercihte etkili olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu rasyonelliği kendi ideolojileri çerçevesinde şekillendirirler. Bunu yaparken de kendilerini ait hissettikleri siyasal eğilimlerin hâkim olduğu grup içerisinde kalmaya özen gösterirler. Nitekim çalışmada yeni kentlinin sosyal ve kimliksel konumu ile seçmen tercihlerinin kesiştiği noktada pragmatik davranışın seçmenin ikinci tercihi olduğu ve olanakları paylaşma amacıyla iktidara yakınlaşma çabasına girdiğine yönelik bazı bulgular elde edilmiştir. Bu noktada yapılacak saha çalışmalarıyla konunun araştırılması faydalı olacaktır.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını veya varsa bu çıkar çatışmasının nasıl oluştuğuna ve çözüleceğine ilişkin beyanlar ile yazar katkısı beyan formları makale süreç dosyalarına ıslak imzalı olarak eklenmiştir.

Etik Kurul İzni: Bu makalede etik kurul iznine gerek yoktur, buna ilişkin ıslak imzalı etik kurul kararı gerekmediğine ilişkin onam formu sistem üzerindeki makale süreci dosyalarına eklenmiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma için finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKÇA:

- Akarca, A., & Başlevent, C. (2010). The Region-of-origin effect on voting behavior: the case of Turkey's internal migrants. *İktisat İşletme ve Finans*, 25, 9-36. <http://dx.doi.org/10.3848/iif.2010.297.2881>
- Akgün, B. (2000). Türkiye'de seçmen davranışı: partizan tutumlar, ideoloji ve ekonomik faktörlerin oy vermeye etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(4), 75-92.
- Ataç, E. ve Işık, O. (2013a). "Büyük dönüşüm" öncesi Türkiye kentlerinde ayrışma ve siyaset. *Toplum ve Bilim*, (127), 229-247.
- Ataç, E. ve Işık, O. (2013b). 2000'li yılların başında Bursa'nın toplumsal ve siyasal coğrafyası. H. Ertürk vd. (Ed.), *Cumhuriyet Döneminde Bursa'da Kentleşme Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (s. 257-274). Bursa.
- Avrupa Birliği. (2009). İç Göç Entegrasyon Projesi İhtiyaç Analizi–Ön Bulgular. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi.
- Bahçalı, S. ve Kahraman, S. Ö. (2016). Artvinlilerin göç tercihlerinde Bursa'nın yerinin sosyo-ekonomik ve mekânsal analizi. *Coğrafya Dergisi*, (33), 37-52.
- Başlevent, C. (2013). The Impact of urbanization on political outcomes in Turkey. in Economic Research Forum (ERF), Working Paper (No. 799).
- Carroll, J. D., & Arabie, P. (1998). Multidimensional scaling. In M. H. Birnbaum (Ed.), *Measurement, judgment, and decision making* (pp. 179–250). New York, Academic Press.
- Cho, W. K. T., Gimpel, J. G., & Hui, I. S. (2013). Voter Migration and the geographic sorting of the American electorate. *Annals of the Association of American Geographers*, 103(4), 856-870. <http://dx.doi.org/10.1080/00045608.2012.720229>
- Çalışkan, V. ve Akbulak, C. (2010). *Bir Gecekondu Araştırması: Bursa Kenti Uludağ Yamaçları*. Bursa: Çantay Yayınevi.
- Çarkoğlu, A. (2007). The Nature of left–right ideological self-placement in the Turkish context. *Turkish Studies*, 8(2), 253-271. <https://doi.org/10.1080/14683840701312245>
- Çarkoğlu, A., & Kalaycıoğlu, E. (2021). *Fragile but Resilient?* (C. 1-1). Ann Arbor: University of Michigan. https://www.press.umich.edu/3684928/fragile_but_resilient
- Çınar, T. (2007). "Yerel Seçimlerde kent büyüklüğü ile oy vermenin yönü arasındaki ilişki: Türkiye örneği 1963-1999". *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 62(3), 141-165.
- Davison, M. L., Ding, C. S., & Kim, S. K. (2010). Multidimensional scaling. G. R. Hancock, R. O. Mueller and L. M. Stapleton (Eds.), *The reviewer's guide to quantitative methods in the social sciences* (pp. 265-280). New York ABD: Routledge.
- Freedman, D. A. (1999). Ecological Inference and the ecological fallacy. *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, 6(4027-4030), 1-7.
- Fenton, J. (1966), *Midwest Politics* (New York: Holt, Rinehart and Winston).

- Gelir İdaresi Başkanlığı. (2016). Arsa ve Arazi Asgari Metrekare Bildirim Değerleri-Bursa 2015. <https://gib.gov.tr/yarim-ve-kaynaklar/yayinlar/arsa-ve-arazi-asgari-metrekare-birim-degerleri>
- Güvenç, M. ve Işık, O. (1997). İstanbul'u okumak-II: Mahalle düzeyinde konut mülkiyeti-statü farklılaşmasına ilişkin bulgular nasıl genellenebilir? *Toplum ve Bilim*, 72(1), 153-164.
- Heywood, A. (2007). *Siyasi ideolojiler* (A. K. Bayram, Ö. Tüfekçi, H. İnaç ve Ş. Akın Çev.). Ankara: Adres Yayınları.
- Işığöç, E., Sağöç, A., Vural Arslan, T. ve Keskin, E. (2015). *Bursa'da kentlilik bilinci araştırması*. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Kalaycı, Ş. (Ed.). (2005). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd.
- King, G. (1997). *A Solution to the ecological inference problem: reconstructing individual behavior from aggregate data*. Princeton University Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt46n43p>
- Kruskal, J. B. (1964). Multidimensional scaling by optimizing goodness of fit to a nonmetric hypothesis. *Psychometrika*, 29(1), 1-27. <http://dx.doi.org/10.1007/BF02289565>
- Massey, D. S., Rothwell, J., & Domina, T. (2009). The changing bases of segregation in the United States. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 626(1), 74-90. <http://dx.doi.org/10.1177/0002716209343558>
- McDonald, I. (2011). Migration and sorting in the American Electorate: Evidence from the 2006 Cooperative congressional election study. *American Politics Research*, 39(3), 512-533. <http://dx.doi.org/10.1177/1532673X10396303>
- Meriç, Ü., Şen, M., Göksu, T. ve Demirağ, D. (2005). *Bursa'da kent kültürü ve kentlilik bilinci araştırması*. İstanbul: GENAR.
- Miller, W. L. (1977). *Electoral dynamics in Britain since 1918*. London: Macmillan Press.
- Mutlu, E. ve Varol, Ç. (2017). Sosyo-ekonomik farklılaşma ve mekânsal ayrışma: Bursa metropoliten alanı analizi. *MEGARON*, 12(1), 87-105. <http://dx.doi.org/10.5505/megaron.2016.04695>
- Özözen Kahraman, S. & Gültay, B. (2019). Türkiye'de Parti tercihlerinde sıradışı ilçelerin belirlenmesi (2007-2015). *Amme İdaresi Dergisi*, 52(3), 95-122.
- Özözen Kahraman, S. (2007). *Seçimlerin mekânsal analizi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Pattie, C., & Johnston, R. (2000). People Who talk together vote together: an exploration of contextual effects in great Britain. *Annals of the Association of American Geographers*, 90, 41-66. <https://doi.org/10.1111/0004-5608.00183>
- Rohla, R., Johnston, R., Jones, K., & Manley, D. (2018). Spatial scale and the geographical polarization of the American electorate. *Political Geography*, 65, 117-122. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2018.05.010>
- Shelley, F. M., Johnston, R., & Taylor, P. J. (1990). Developments in electoral geography. R. Johnston, F. M. Shelley and P. J. Taylor (Eds.), *Developments in electoral geography* (pp. 1-14). New York, ABD: Routledge.

TÜİK. (2016). *Ülke içi göç*, www.tuik.gov.tr

West, J. (2005). Regional cleavages in Turkish politics: an electoral geography of the 1999 and 2002 National elections. *Political Geography*, 24(4), 499-523. <http://dx.doi.org/10.1016/j.polgeo.2005.01.003>

Wing, I. S., & Walker, J. L. (2010). The Geographic dimensions of electoral polarization in the 2004 US Presidential Vote. *Progress in spatial analysis* in (ss. 253-285). Springer.

Yalçınan, M. C. ve Erbaş, A. E. (2004). Mekân ve siyaset: İstanbul'un kentsel büyüme kademelenmesi ve 1980 sonrası yerel seçim sonuçları. *Birikim*, (174), 28-41.

YSK. (2015). *Milletvekili genel seçim arşivi*, <https://www.ysk.gov.tr>

EXTENDED SUMMARY

Aim of the Study:

With half of its population constituted by migrants from other provinces, Bursa is one of the places that can best reflect the relationality of internal migration and elections. Indeed, according to TurkStat's data on place of birth in 2015, of the 2.842.547 people whose address is in Bursa, 46% according to the civil registry data, and 36,6% according to the place of birth data are registered in other provinces. Although there are differences in the spatial distribution of migration in the province, the intensity of clusters formed according to the region of origin in micro areas is remarkable. In light of this information, based on Miller's (1977) hypothesis that "in neighborhoods where immigrants from the same region are predominant, the similarity of voter preferences of individuals with high interaction is also high", this article aims to analyze the correlation between internal migration and general elections by investigating the effects of internal migration of Bursa, one of the main migration destination centers, on the political structure of the city.

Literature Review:

The space has a structure that changes and develops through the societies living in it. Interacting society and space are restructured over time in every field, from economy to culture, demography to politics. The changes that societies experience directly or indirectly affect the area characteristics. As well as changes in the characteristics of the settled society, space is also reproduced through migration in and out. In particular, places that receive internal migration are affected by these changes more than those that emigrate. Migrations can change the dominant social, economic, cultural, and political structure of an area, as well as ensuring the resilience of the dominant structure. Migrants who utilize their social networks and have a high tendency to reside in the same area with their fellow citizens have similar characteristics to the dominant migrant profile of the destination. This phenomenon contributes to the similar voter behavior of those residing in the same place. Cho et al. (2013) argue that the consequences of individuals' place of residence preferences, although not directly related to voter behavior, cause individuals with similar political views to cluster in similar areas.

The fact that migrants share the same space with their fellow citizens in the target region promotes the continuation of the dominant political culture of the place of origin in the target region and the formation of political clusters. In this regard, the research was theoretically evaluated within the framework of the *Socio-Psychological Voter Behavior Model*, and the spatial relationship blended with the relationship of fellow citizens was attempted to be assessed. Within the framework of the mentioned approach, the study utilizes the data of the Supreme Electoral Institution for five general elections covering the 2002-2015 November period. In examining the correlation between internal

migration and general elections and determining the sample neighborhoods, TurkStat's 2015 data on internal migration at the district level, various studies on Bursa (Avrupa Birliği, 2009; Bahçalı ve Kahraman, 2015; Çalışkan ve Akbulak, 2010; Işığışok vd., 2015; Meriç vd., 2005; Mutlu ve Varol, 2017), and field observations were utilized.

Method:

In determining the sample neighborhoods, the intensity of the migration and the clusters of fellow citizens were taken into consideration, and 33 neighborhoods in Bursa city center were selected as the sample. Multidimensional Scaling (MDS) analysis was used to identify the similarities and differences in the voting behavior of the sample neighborhoods.

Conclusions and Evaluation:

The findings indicate that spatial clustering based on the region of origin is higher in some neighborhoods. This is reflected in the election results. As a matter of fact, it is observed that in neighborhoods with intensive fellow-citizen relations, the area is reproduced by migrants and dominated by the culture of the region of origin. This reinforces identity-based voting behavior. Some provinces stand out in this regard. It has been determined that voters from Samsun, Trabzon, Giresun, Tokat, Yozgat, and the districts located in the city center and north of Erzurum contributed to the AK Party's votes; those who migrated from developed metropolitan cities and provinces located in the west of the country and those with Alevi origin (from Tunceli and Erzincan) contributed to the CHP's votes and voters with Kurdish origin from Kars, Muş, Diyarbakır and the districts located between the center, and the south of Erzurum contributed to the HDP's votes above the provincial average. As a result, the accumulation of migrants in micro-areas over time has led to the formation of dominant migrant groups and political behaviors. Thus, the electoral pattern of micro-locations is shaped based on the clusters of fellow citizens, and a linear relationship is formed between the density based on the region of origin and the electoral outcomes. An analysis of the electoral results of these areas reveals that the accumulation of voters with similar voter behavior in the area consolidates the dominant political structure in the long run and creates political clusters. These migrant enclaves have the potential to create significant social and political power.

Unlike other metropolitan cities in Turkey, Bursa receives more immigrants from provinces dominated by the right-wing approach, and the motivation of immigrants to maintain the influence of the region of origin in their voter preferences is observed to be strong. In this framework, it is understood that party loyalty affects the voting behavior of immigrants and that, regarding this issue, intensive fellow-citizen relations are critical. It is also understood that migrants indirectly act rationally in their voter preferences. However, they shape this rationality within the framework of their own ideology. It is observed that voters in migrant-intensive areas are predominantly of lower-middle income status. At this point, a linear relationship is established between voters' living conditions and their expectations from the government, and a hidden pragmatic behavior arising from the desire to share the opportunities of power emerges. This idea, which has been put forward based on the findings obtained within the scope of the research, would be useful to be investigated through field studies.